

Verlag Centraal College van Deskundigen Restauratiekwaliteit

Dinsdag 28 maart 2022, Amersfoort

Naam	Vertegenwoordigt	Werkt bij
Aanwezig:		
Rob van Hees	Voorzitter CCvD Restauratiekwaliteit	
Christian Braak	Secretaris CCvD Restauratiekwaliteit	ERM
Gert Tutert	Private opdrachtgevers	SBGK
Rients Anne Slotema	Federatie Grote Monumentengemeenten – FGM	Leiden
Jacqueline van Dam	Vereniging Architecten Werkzaam in de Restauratie - VAWR	Van Hoogevest
Stef Cuppens	Vakgroep Restauratie	Cuppens + Zn
Berrie Endevoets	Platform Gespecialiseerde aannemers	OrlyEndevoets
Michiel van Hunen	Rijksdienst Cultureel Erfgoed – RCE	RCE
Julia Hennig	Raad voor Vastgoed Rijksoverheid – RVR	Rijksvastgoedbedrijf
Joop Heijdra	Provincies	Gelderland
Isja Finaly	Federatie Instandhouding Monumenten -FIM	Ver. HdK
Afwezig		
Erik-Jan de Bont	KOMO	KOMO-bureau
Natasha Herman	Uitvoerende Restauratoren	Redbone Bindery
Mirande Maring	Certificerende instellingen	Hobson

1. Opening, vaststellen agenda en mededelingen

Besluit:

De agenda wordt vastgesteld.

N.a.v. de mededelingen:

Natasha Herman stopt met haar lidmaatschap in het Centraal College van Deskundigheid (CCvD). Voor het lidmaatschap van het CCvD heeft zij Nada Claire Miedema gevraagd. Op 13 februari 2023 heeft het bestuur van ERM ingestemd met het CCvD-lidmaatschap van Nada Claire Miedema.

De leden van het CCvD spreken hun waardering uit voor de inzet van Natasha Herman in het CCvD, maar ook voor haar enorme inbreng in de Begeleidingscommissie van het Restauratoren Register. Het CCvD hoopt dan ook om tijdens de volgende vergadering (+locatiebezoek) haar nog te mogen ontvangen om afscheid van haar te kunnen nemen.

Besluit:

- CCvD gaat akkoord met het CCvD-lidmaatschap van Nada Claire Miedema (als opvolger van Natasha Herman in het CCvD als vertegenwoordiger van de Uitvoerende Restauratoren).

2. Verslag en actielijst bijeenkomst 9 september 2022

Het verslag wordt vastgesteld. Er zijn geen aanvullingen.
De actielijst wordt nagelopen en geactualiseerd.

3. URL 4002 Glas-in-lood panelen (Bij dit agendapunt is ERM-adviseur Ron Spaan aanwezig)

Op 9 september 2022 is in de vergadering van het CCvD de URL 4002 besproken en met opmerkingen en aanvullingen vastgesteld. Deze aspecten zijn doorgevoerd in de definitieve versie van deze ERM-richtlijn. Daarbij zijn er nog een aantal juridische en wetgevingsaspecten doorgevoerd die zijn aangedragen (door Nico Scholten) en er is nog een redactieslag gemaakt.

Punten uit de vergadering:

- Blz. 6, URL 4007 Natuursteen ontbreekt, toevoegen,
- Opmerkingen Hans de Witte RCE, worden toegestuurd ter beoordeling en overleg,
- 3 st. opmerkingen Rob van Hees:
 - Bij "1.2 Typering glas-in-lood-panelen": jaartallen aanpassen (nb panelen St Jan in Gouda zijn van 1530 – 1600 en dat is de "top" in Nederland,
 - Bij "Bevestiging dekstrippen (B45 t/m B47)" het verschil uitleggen tussen "midden" en "tussen",
 - Bij "Bij beschermende beglazing (buitenventilatie)": meer uitleg met betrekking tot condensatievlak. Gaat het hier om de zomer? Leg uit wanneer die condensatie optreedt en geef aan of dat aan de spouwzijde of aan de kerkzijde is.

Besluiten:

- Het CCvD beoordeelt dat, na het toevoegen van de bovenstaande aspecten, de kwaliteitsrichtlijn voldoet aan de gestelde eisen en dat de binnengekomen kritiek in de inspraakronde op een zorgvuldige wijze is verwerkt. De URL 4002 Glas-in-lood-panelen wordt door het CCvD definitief vastgesteld.
- Deze versie aan het bestuur van de Stichting ERM voorleggen ter vaststelling.

4. URL 4015 Glasvensters (Bij dit agendapunt is Ron Spaan aanwezig)

Eerder is voorgesteld om in 2023 een nieuwe start te maken met dit traject. In de gepresenteerde stappen is uiteengezet hoe het ERM-team hiermee aan de slag gaat. CCvD merkt op dat in de planning ruimte moet worden opgenomen voor de openbare reactieronde.

Besluit:

- In te stemmen met de nieuwe aanpak en planning om te komen tot een concept URL 4015. Doel is om in het vierde kwartaal van 2023 tot een definitieve vaststelling te komen.

5. Prestatiebladen: infobladen Folies (Felix Kuster, DuMo adviseur ERM - is aanwezig bij dit agendapunt)

De leden van het CCvD hebben op 18 november 2022 de "Tweede set prestatiebladen" besproken en vastgesteld, echter wel met uitzondering van de infobladen Folies. Folies zijn nu verder uitgewerkt en besproken.

Punten uit de vergadering:

Prestatiebladen folies

- naam wijzigingen in Folies in relatie tot dak/gevel/vloer o.i.d.
- ook blad maken voor binnenmuren/zoldervloer
- apart blad en tekening voor buitenisolatie dak (met alleen de verschillen t.o.v. binnen isolatie)

- uniforme tekeningen laten maken
- stippellijnen in tekening aangeven in blauw (waterkerende laag) en rood (dampremmende laag)
- toelichting uitbreiden met informatie die in URL's over de isolatieconcepten is opgenomen
- boven omkaderde tekstblokken aangeven waterkerende laag of dampremmende laag
- bij 'Wanneer verplicht' achter isolatieconcepten aangeven verplicht of aanbevolen
- achter 'Tegenhouden van vocht van binnenuit' toevoegen 'ter voorkoming van inwendige condensatie'
- dampremmende laag bij betonvloeren wellicht overbodig, dit afstemmen met Marc Stappers (RCE)

Besluit:

- De infobladen Folies worden nog niet vastgesteld. Bovenstaande punten worden verwerkt. Tijdens de volgende vergadering worden ze opnieuw behandeld.

6. Verkenning DUMO-richtlijn (Felix Kuster is ook aanwezig bij dit agendapunt)

St. ERM ontvangt vanuit diverse richtingen vragen over het aanbieden van een richtlijn met betrekking tot de uitvoering van de werkzaamheden rondom de verduurzaming. En specifiek hierbij gaat het dan over het inpassen van installaties bij restauratiewerkzaamheden. Verder signaleren we ook bij DuMo-adviseurs een gebrek aan kennis op dit gebied en zien wij een vraag naar een DuMo-erkenningsregeling. Behalve de kennis over duurzame installaties in de monumentensector, speelt ook het kennisgebrek over bouwfysische aspecten rondom na-isolatie. Dit heeft geleid tot een voorstel waarin we deze kennisbehoefte combineren in een integrale DuMo-richtlijn, gebaseerd op de onderzoek niveaus en criteria van ULR 2001. Het voorstel wordt besproken.

Punten die genoemd zijn:

Dumo-richtlijn:

- alleen richten op installaties
- wel bouwkundig/bouwfysisch kader aangeven
- document moet meer dienen als afwegingskader dan inhoudelijke uitwerking maatregelen
- actualiseren zal flinke klus worden (door ontwikkelingen op installatiegebied)
- RCE bezig met bouwkundige richtlijn, afstemmen met hen
- eerst in de komende tijd marktbehoefte verkennen voor Dumo/Installatierichtlijn
- onderzoek criteria genoemd in URL2001, actualiseren indien nodig

Besluiten:

- Er is binnen het CCvD geen behoefte en draagvlak voor de voorgestelde richtlijn in de notitie,
- Voorgesteld wordt om in 2023 eerst de marktbehoefte te verkennen voor een Dumo/Installatierichtlijn en hier in 2024 verder met het CCvD van gedachten over te wisselen.
- Verder te verkennen of het nodig is om de onderzoek criteria in URL 2001 te actualiseren.

7. Concept BRL 3500 Erkende Molenmaker

Het CCvD heeft in een eerdere vergadering kennisgenomen van het besluit van het bestuur van de Nederlandse Vereniging van Molenmakers (NVVM) om de nieuwe BRL pas in te laten gaan na het definitief worden van de Wet Kwaliteitsborging (Wkb). Hierdoor kan de aangepaste tekst niet de inspraak in en stagneert het proces. Het ERM-team heeft in de afgelopen periode

overleg gehad met de NVVM en besloten om het traject anders aan te varen, namelijk:

- eerst een actualisatie van de BRL 3500 te doen zonder de gevolgen van de Wkb,
- deze versie in te brengen in de openbare reactieronden,
- in 2024 (als de wet definitief is ingevoerd) meteen door te pakken met een verdere actualisatie van deze BRL.

De versie zonder de Wkb is in het CCvD besproken.

Punten die genoemd zijn:

- Op blz. 7 de laatste zin: “De molenmaker kan tijdens de voorbereiding (werkvoorbereiding) en uitvoering een coachende rol innemen.” vervangen door “De molenmaker kan tijdens de werkvoorbereiding en uitvoering een coachende rol innemen.”,
- Op blz. 12 bij “2.8 Bedrijfsaansprakelijkheid”: Verwijderen “(wettelijke) en toevoegen “-CAR-verzekering”,
- Op blz. 18 bij 4.2.1. de opsomming onder A (opname van de bestaande situatie): Dit rijtje lijkt overbodig en maakt het onduidelijk. Voorstel: streep het rijtje helemaal weg. (ingebracht door Rob van Hees);
- Op blz. 61 bij “Het in het werk vervangen van kammen”: weghalen “(een kunststof)” en veranderen in: “Het in het werk vernieuwen van kammen, met een (nieuwer) slijtvastere houtsoort.”,
- Op blz. 62 bij 90-4 de vang: voorstel: bovenste van de twee stukjes over de deelvervanging verwijderen.

Besluiten:

- CCvD stemt in met het procesvoorstel om de aspecten van de Wkb bij deze actualisatie in 2023 achterwege te laten (in 2024 door te pakken met de BC om tot een versie te komen inclusief de aspecten van de Wkb),
- Het CCvD stemt in met de aangepaste Conceptversie van de BRL 3500*;
- Deze versie beschikbaar stellen voor de openbare reactieronden.

Tijdens de behandeling van het stuk wordt ook opgemerkt (door Rients Anne Slotema) dat niet alle passages, onder andere door het schrappen van de Wkb aspecten, vloeiend lopen. En dat er redactioneel nog een aantal onderdelen aangepast moeten worden. Dit komt overeen met het volgende punt dat het ERM-team had opgenomen in de agenda:

** In de bijlage treft u de versie van BRL 3500 met daarin aangegeven welke passages vervallen in de versie die na vaststelling door het CCvD zal worden voorgelegd in de reactieronde. Op basis van deze versie heeft inmiddels ook een redactie- en opmaakslag plaatsgevonden. De resultaten daarvan zullen in een later stadium worden voorgelegd aan de BC, in combinatie met het verwerken van de resultaten van de reactieronde. Om vaart te blijven houden in de procedure stelt ERM voor de versie zoals in bijlage nu vast te stellen en niet eerst de geredigeerde versie voor te leggen aan de BC.*

8. Vorm en frequentie van het jaarverslag

Op 9 september 2022 hebben de leden van het CCvD het jaarverslag 2021 vastgesteld. Aanvullend is er toen afgesproken om in begin 2023 verder te discussiëren over de frequentie en de vorm van het jaarverslag. Het ERM-Team heeft in de afgelopen periode zich verdiept in de noodzaak om een jaarverslag te maken in de huidige vorm. Belangrijkste redenen om vast te houden aan de huidige vorm is de technische afspraak rondom de NTA 8813. Dit komt ook terug in de ERM-Kwaliteitsstandaard. De discussienotitie van het ERM-team is in CCvD behandeld.

Besluit:

- CCvD stemt in met het voortzetten van de huidige vorm van het jaarverslag, maar daarbij wel nadrukkelijk te kijken of het compacter kan worden opgesteld,
- Het CCvD geeft wel opdracht om met een frequentie van 1 keer per 2 jaar een volledig jaarverslag te maken. In het tussenliggende jaar volstaat een rapportage op basis van de punten die zijn aangegeven in de ERM-Kwaliteitsstandaard.

9. Presentatie Restauratoren Register (bij dit punt is Esther Wieringa, ERM-adviseur RR, aanwezig)

Het Restauratoren Register (RR) is in 2020 – na een lang voorbereidend traject en in het verleden gestrand pogingen – tot stand gekomen. St. ERM ondersteunt het register en faciliteert in samenwerking met alle betrokken partijen het actueel houden van de eisen. Sinds de oprichting van het register heeft de nadruk vooral gelegen op duiding/afbakening, bekendmaking en uitleg. Op dit moment ligt de nadruk op implementatie, helpdesk en het vergroten van het gebruik. Zeer belangrijk is dat in de aankomende periode het aantal registraties snel een vlucht neemt, zodat het register een volwaardig karakter krijgt. Esther Wieringa heeft een presentatie over de stand van zaken gegeven en de huidige kwesties.

De presentatie had een informatief karakter en was vooral bedoeld om de leden van het CCvD te informeren over de voortgang van het RR. Naar aanleiding van de presentatie zijn er vragen gesteld aan Wieringa en Braak en zijn de volgende suggesties ingebracht:

- Overweeg een aspirant lidmaatschap (reactie vanuit het CCvD daarop was dat het uitschrijven problematisch kan zijn),
- Werk bottom up, benader mensen persoonlijk en actief,
- Benader bedrijven actief en direct (in de rol van OG) met name bedrijven met een goede naam.

Wieringa en Braak zullen de leden periodiek op de hoogte houden van de ontwikkelingen rondom het RR.

10. Mededelingen / informatie-uitwisseling

Voorstel voor de vergadering op 28 maart:

Terugkoppeling van de vergadering van het ERM-bestuur op 28 maart:

> Aanwezig is Wim van der Maas (Interim voorzitter van St. ERM)

Van der Maas vertelt over de ontwikkelingen rondom de bemensing van het stichtingsbestuur: Afgelopen periode is er een traject uitgezet dat moest leiden naar het vinden van een nieuwe voorzitter, als opvolger van Jacques Monasch. Er was daartoe een commissie ingesteld. De commissie had daarna een aantal noodzakelijke stappen gezet, waaronder het opstellen van een intern en extern profiel, een mogelijke advertentietekst, alsmede een ondersteunende tekst voor onze eigen ERM-website. De commissie had de advertentietekst op de eigen website van ERM geplaatst en in een goed gelezen ambtelijke nieuwsbrief laten opnemen. Dit leverde een tweetal zeer serieuze reacties op. Met beide kandidaten zijn goede gesprekken gevoerd.

Enthousiast was de commissie over de tweede kandidaat. Deze persoon had een, voor ons, interessant netwerk: beschikte over de contacten en kanalen die een aanvullend netwerk (o.a. de Ministeries van Economische Zaken, Binnenlandse Zaken, Sociale Zaken) binnen bereik kunnen brengen. De commissie was dan ook bereidwillig om deze kandidaat aan het bestuur voor te dragen als mogelijke opvolger van Monasch. Iedereen was positief, ook de kandidaat. Echter over

een aantal aspecten kon men uiteindelijk toch niet tot een overeenstemming komen. Helaas is het hierop gestrand.

De vraag was daarna, hoe gaan we nu verder?

Van der Maas heeft, naar aanleiding van de voortgang, aan het bestuur voorgesteld dat hij de komende periode wel de rol van voorzitter wil oppakken. Hij ziet daarbij drie rollen voor hem:

1. Het voortzetten van de zoektocht naar een nieuwe voorzitter,
2. Het voltallig maken en op orde brengen van het bestuur,
3. Lopende zaken bestuurszaken continueren.

Hij zal hierbij onafhankelijk opereren en zal dit zonder vergoeding doen.

Het bestuur heeft hiermee ingestemd. Dit biedt namelijk continuïteit en hierdoor kan het bestuur in rust de zoektocht naar een nieuwe voorzitter voortzetten.

Verder heeft het bestuur in deze vergadering ingestemd met de overdracht naar de website MDCS-applicatie aan St. ERM.

MDCS – Het Monument Diagnose en Conservering Systeem – is een web-based interactief hulpmiddel (webapplicatie; software) bij het investeren en evalueren van schade aan monumentale gebouwen. Gedurende visuele inspecties helpt MDCS om bouwmaterialen en schadetypen te identificeren. MDCS is ontwikkeld binnen het samenwerkingsverband “MonumentenKennis” van TNO, TU Delft en RCE. TNO bezit de auteursrechten van de MDCS software en wil die graag overdragen aan een andere partij. Eerder heeft het bestuur van st. ERM besloten om de MDCS-applicatie over te nemen. Afgelopen vergadering is specifiek gekeken naar de voorwaarden, de inspanningen en kosten die hierbij komen kijken. Conclusie is dat het bestuur redelijk positief is met deze overname, maar er zijn zeker ook vraagtekens (vooral in het interactieve deel). Sowieso voelt het bestuur zich verantwoordelijk voor de website en MDCS, zodat waardevolle kennis niet verloren gaat. Daarnaast ziet zij ook de potentie om hiermee de samenwerkingsverbanden verder voor te zetten.

Bovendien biedt de MDCS-applicatie veel mogelijkheden om te combineren met de ERM-richtlijnen.

Bestuur heeft besloten om de hosting in ieder geval 2 jaar voor te zetten. In deze periode gaat de ERM onderzoeken of de partners (RCE en TU Delft/Leuven) mee kunnen en willen blijven financieren. Ook zal deze tijd gebruikt worden om de kansen van MDCS in combinatie met de ERM-richtlijnen verder te onderzoeken.

Het verslag van de bestuursvergadering zal binnenkort op de website te lezen zijn.

Mededelingen van de CCvD-leden:

Michiel van Hunen: Er is een nieuw initiatief ontstaan tussen de Vakgroep restauratie, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en St. ERM (en een aantal betrokken experts): “Restauratiekwaliteit in detail”; periodieke sessies over restauratiekeuzes. Bovenstaande partijen zien namelijk regelmatig voorbeelden waarbij de kwaliteit van een ingreep aan een monument als onvoldoende beoordeeld moet worden. De uitvoeringsrichtlijnen worden niet altijd (goed) toegepast wat ten koste gaat van de restauratiekwaliteit. In de sessies worden voorbeelden hiervan besproken, met als doel om met elkaar meer duidelijkheid te krijgen over het grijze gebied tussen goed en fout, wat wel en niet kan en mag en waarom dat zo is.

Op de website van de ERM hierover meer te lezen:

<https://www.stichtingerm.nl/nieuws/vakgroep-restauratie-maakt-restauratiekeuzes-bespreekbaar>

11. Rondvraag

De volgende vergadering van het CCvD is gecombineerd met een locatie bezoek. Tijdens de rondvraag komt de volgende locatie naar voren om te onderzoeken naar geschiktheid: Landgoed Reuversweerd.

Einde vergadering.

Met betrekking tot de volgende vergadering:

Datum:

9 mei 2023

Locatie:

Landgoed Reuversweerd, in de Schottenkeet

Tijden:

10.00 – 15.00 uur

Adres:

Landgoed Reuversweerd, Piepenbeltweg 5 te Brummen

Verslag: Christian Braak, Felix Kusters en Esther Wieringa